

De nieuwe horizon van het sociaal domein

rīnconsult

Doorbreken van patronen in de jeugdzorg

In een samenleving met complexe wetten en organisatorische schotten staat de jeugd soms vast tussen de kloven. Ons huidige jeugdzorgstelsel biedt niet altijd de gewenste oplossingen. Tijdens een bijeenkomst met bestuurders uit onderwijs en gemeenten, begeleid door Rijnconsult, werd de noodzaak om patronen te doorbreken duidelijk. Dit artikel verkent de uitdagingen en inzichten die zijn ontstaan bij de zoektocht naar een nieuwe benadering van jeugdzorg, met de nadruk op waarde gedreven mensenwerk. Ontdek hoe we op weg zijn naar verandering en een betere toekomst voor onze jeugd

We kennen allemaal de Afrikaanse uitdrukking: 'It takes a village to raise a child'. Samen staan we om onze jeugd heen en helpen we ze om gezond en veilig op te groeien en te ontwikkelen waar ze de beste mogelijkheden krijgen om als volwassenen weer hun steentje bij te dragen aan de samenleving. Maar hoe doe je dat als samenleving waarin we een systeem van wetten hebben gebouwd en schotten tussen organisaties hebben gecreëerd?

Wat als een kind of jeugdige nou net tussen de schotten beland. Tellen we eerst ons geld en kijken we naar onze lijst met criteria of we het kind kunnen helpen? Wetende dat het kind thuis zit, wachtend op hulp of een onderwijsplek. En ook wetende dat een bestuurder, ambtenaar of onderwijsprofessional het hart op de juiste plek heeft en wil bijdragen aan bijdragen aan het oplossen ervan. Hoe is de grote vraag. Hoe komen we tot snelle oplossingen?

We zijn op een kantelpunt gekomen, een kantelpunt waarbij we weten dat wetten en schotten nodig zijn om orde in de chaos te scheppen. Maar ook weten we dat ons huidige stelsel van wetten en regels in de jeugdzorg nog niet tot de gewenste oplossingen leiden. Dit is precies wat we aan den lijve hebben ondervonden in een bijeenkomst met een twintigtal bestuurders uit het onderwijs en de gemeenten. Onder begeleiding van Rijnconsult zij zij bij elkaar gekomen om over de sturende elementen te praten over hoe je met elkaar om het kind heen kan staan.

Patronen doorbreken

Sharon Stellaard, onderzoeker en auteur van het boek 'Boemerang beleid' startte de bijeenkomst. Ze heeft bijna een halve eeuw aan hervormingsbeleid gereconstrueerd. Daaruit blijkt dat het hervormingsbeleid op passend onderwijs en jeugdzorg de belangrijkste doelen niet bereikt. En zelfs dat het nieuwe problemen creëert.

Steeds blijken nieuwe initiatieven tot beleidshervorming primair te worden ingegeven door de onbedoelde gevolgen van de daaraan voorafgaande hervorming. De gedachte- en handelingspatronen waaruit de beleidsproblemen zijn voortgekomen, worden herhaald om ze te repareren. Stellaard: "Beide beleidsterreinen worden daardoor steeds complexer, de uitvoering wordt veelal duurder, maar aan de problemen van kinderen, gezinnen en scholen verandert er vrijwel niets".

Het werd angstvallig stil in de ruimte met de twintig bestuurders. We voelden met elkaar het kantelpunt en vooral de noodzaak om het anders te willen doen. "Maar als het al veertig jaar keer op keer niet goed lukt, waar ligt dan de oplossing?", werd door één van de aanwezigen gevraagd.

Verandering gaat altijd gepaard met het 'niet weten'. De theorie van systemisch transitie-management leert ons dat er verschillende fases te onderscheiden zijn: loslaten, niet weten, creatie en nieuw begin. We weten niet precies hoe we hieruit moeten komen, welke regels we nodig hebben. En precies dat gevoel van onzekerheid moeten we aannemen als natuurlijke reactie en content mee zijn dat het erbij hoort.

Sharon Stellaard geeft aan dat het goed is om bewuste reflectie in te richten. Door vanuit een helicopterview te reflecteren op welke richting het uitgaat kun je tijdig bijsturen.

Realiteit en hervorming

Een van de aanwezigen bij de bijeenkomst gaf eerlijk aan: “Ik heb een verantwoordelijkheid richting gemeenteraad waarin ik verantwoording moet afleggen over het besteedde gemeenschapsgeld. Dat kan ik niet zomaar aanwenden voor iets wat ik vooraf niet heb bedacht en met ze heb besproken.”

Een onderwijsbestuurder heeft hetzelfde met de Raad van Toezicht. De besteding van middelen moeten doelmatig en effectief ingezet worden. Toezichthouders houden van voorspelbaarheid en duidelijkheid. Een goede bestuurder moet laveren tussen de behoeften van de toezichthouders en tussen de behoeften van de gebruiker (de leerling, de jeugdige). Aanvullend noemden de aanwezigen het belang van een juiste inclusieve attitude en mindset, vernieuwend leiderschap, vereenvoudigen en een mentaliteit van ‘gewoon doen’.

Wat betekenen deze inzichten in het licht van de Hervormingsagenda Jeugd? De gemeenten zijn zich aan het opmaken voor de uitvoering van de maatregelen uit de Hervormingsagenda Jeugd. Wij zien dat gemeenten daarmee worstelen. De opgave is enorm en ze maken zich terecht zorgen over het financiële meerjaren perspectief. Ook op de lange termijn moet het stelsel financieel houdbaar zijn.

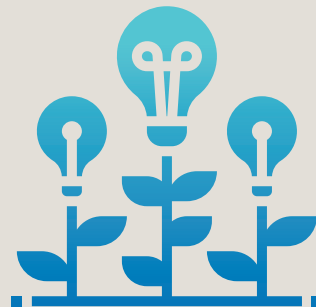
Het ingewikkelde is dat het niet alleen een financiële kwestie is, er is tevens een (grote) mindshift nodig in het denken en handelen op burger-niveau. Jij en ik, van mens-tot-mens. We kunnen niet alles van de overheid verwachten. Het naar elkaar omzien, elkaar helpen moet niet onderschat worden. En voor maatschappelijke bewustwording is tijd nodig. Tijd die er niet lijkt te zijn...

Waarde gedreven mensenwerk

We roepen de gemeenten op om in ieder geval met de belangrijkste stakeholders vanuit de waarden het gesprek aan te gaan. En daarmee tijd vrij te maken om dit proces goed in te richten en te doorlopen. In de Hervormingsagenda staat letterlijk het begrip ‘waarde gedreven mensenwerk’. Het hele sociaal domein is aan elkaar verbonden. Veel druk op het een, betekent een effect in het ander.

Waar we met elkaar naar op zoek moeten gaan, is hoe we dit gaan vertalen naar kinderen, jeugdigen en gezinnen. Door als gemeente, als hoeder van het belang van het geheel, bewust te worden van de valkuilen uit het verleden. Door bewust te reflecteren. Door ruimte te geven en ruimte te nemen.

Daarom moeten de beslissers op wijkniveau met elkaar de afspraken maken over hoe ze samen de beste kansen aan de jeugdigen kunnen geven: onderwijs, gemeente, jeugdhulp, kinderopvang, zij aan zij. Zij hebben een belangrijke rol in het bieden van een stevige pedagogische basis.

rīnconsult